

Gyengédséggel és erővel

Luiz Cappio brazil püspök és felszabadítási teológus portréja

Gyengédség és erő – e két fogalom járt a fejemben, amikor hazafelé tartottam egy napos találkozásomról Luiz Cappióval. A kedvességet sugárzó ferences szerzetes brazil „vidéki” püspök, aki a pusztulástól fenyegetett kisparasztkok és halászok melletti feltűnést keltő, erőszakmentes elkötelezettségének köszönhetően egyre inkább hírességgé válik.

Gyengédség és erő – három évtizeddel ezelőtt mindkettőt megtestesítette az alacsony, vékony Dom Luiz, hasonlóan Olinda és Recife akkori érsekeéhez, Dom Helder Camarához. Brazília szegény észak-keleti részének e két egyházi embere az egyszerűség és a teremtéshez fűződő barátság mély ferences lelkiségének képviselője.

Cappio jóságosan bánik az emberekkel. Útja az erőszakmentesség útja, amelyet rendkívüli személyes következetességgel jár a kirekesztettek és elszegényítettek érdekében. Helder Camara érsek számtalan embert motivált az egész földgolyón, különösen fiatalokat; verseket és meditációs szövegeket írt, és világszerte az alsó rétegek egyházának jelképe lett. A 63 éves Luiz Cappio jelenleg éppen úton van afelé – legalábbis Dél-Amerikában –, hogy hasonló jelképpé váljék.

„Október 4-én, Szent Ferenc napján születtem – és mindenestül ferences vagyok”, mondja Cappio. „Tulajdonképpen sosem akartam más lenni. Nyugodttá és boldoggá tesz, hogy sikerül megvalósítanom életem kockázatos álmát.” Eltérően az egyház sok más csúcsképviseletétől, Cappio nem jön zavarba, ha személyes hitbéli útjáról kérdezi az ember. Ez az ember, aki szürke papi inget visel európai és németországi útján, nyíltan, becsületesen válaszol.

Beszél első, boldog éveiről, amelyek egy olasz származású parasztcsaládban, a tengerparttól és a városoktól távoli faluban, Guaratingetában töltött el. „Teológiai tanárim felszabadítási teológusok és ferencesek voltak, olyan professzorok, akik nem pusztán tanítottak, hanem a kizsákmányoltak között végzett felszabadító lelkipásztori munkából is kivették részüket. E tapasztalataikat belevitték az egyetemi tanulmányokba is, és megvitatták őket

velünk, fiatalokkal.” Majd hozzáteszi: „Az ilyesmi meghatározza az embert!” Amikor rendje 1974-ben az ország belsejébe, a São Francisco-folyó mentén fekvő Bahia szövetségi állam száraz, szegények lakta vidékére helyezte, Cappio 800 kilométert gyalogolt a folyóhoz addigi működési helyéről, a több mint 20 milliós metropoliszból, São Paolóból, amely Brazília kivérzőben lévő észak-keleti részén fekszik. „Ezen a heteken át tartó úton az egyszerű emberekkel folytatott beszélgetések mellett sok időm volt arra is, hogy átgondoljam, hogyan lehetnék termékeny módon aktív a São Francisco-folyó parasztjai és halászaik között”, meséli.

1992-ben a ferences pap ismertté válik Brazíliában, mivel egy paraszttal, egy paraszttal és egy szociológussal „folyóparti zarándoklatot” tesz a 2700 km hosszú Rio São Francisco forrásától annak torkolatáig. Ez a „zarándoklat” mozgósítja és egyesíti az addig elszigetelt falvak és halásztelepek ellenállását, s ezzel megváltozik a konfliktushelyzet egy elkecseregetett politikai vitában: a hatalom ugyanis el akarja terelni és ki akarja száritani a Rio São Franciscót, amely akkora folyó, mint a Rajna: Brazília növekedésre éhes kormányai évtizedek óta ezt a fáraói tervet írják zászlajukra. Gátakat darabolják fel a folyót, és változtatják holt vízzé. Ez ellen mozgósít Cappio.

II. János Pál pápa aztán 1997-ben meglepő módon az igen szegény helyi püspökség, Barra főpásztorává teszi a forradalmi pátert. „A folyóelterelés tönkreteszi az élet alapjait a Rio São Francisco mentén élő emberek számára”, magyarázza Cappio püspök, és három súlyos szót fűz hozzá: „Ez halálos ítélet.” De a megaprojekt tovább halad: ma, a gazdasági válság idején, a brazil hadsereg utászai veszik át a folyóelterelés hatalmas földmennyiségek megmozgatását igénylő munkálatait, amelyek a mélyépítési vállalkozók számára nem hoznak elég hasznot.

Cappio püspök harcol, de a politikai konfliktushelyzet bonyolult. Brazília szociálisan és felszabadítás-teológiai elkötelezett része ugyanis, amelyhez Cappio is tartozik, döntően

hozzájárult a baloldali Lula da Silva elnök 2002. októberi választási győzelméhez. A szegények egyháza és a belőle származó munkásvezető, Lula közötti szövetség már sok évvel korábban is szoros volt. És Lula „Zero Fome” („Semmi éhség”) programját figyelemreméltóan megvalósítja, amint új kormányzati programját, a „Világosságot mindenkinek”-et is, amelynek célja, hogy a világ ötödik legnagyobb országának minden konyhájába bevezessék az áramot.

Lula kormánya határozottan a növekedésre épít – ezért akarják északra terelni a Rio São Franciscót. A politikusok és az agrárbarók álma szerint ott fognak a világgiacon szolgáló, óriási agrárexport-zónákat kialakítani: gyümölcsöket, téli zöldségeket és „biobenzin”-alapanyagot akarnak termeszteni. A Rio São Francisco vizének tervezett fogadóterületén – így Lula államelnök szülővárosának, Caetének vidékén is – sok szöszlője van a folyóelterelésnek: ők nyertesnek érzik magukat.

Az Európai Unió régóta támogatja ezt a gigantomániát, amely a Rio São Francisco mentén élő kisparasztkok és halászok kultúráját pusztulással fenyegeti. Cappio ezért májusban sok tárgyalást folytatott Brüsszelben és Berlinben. Amikor a politikusok álmódózként akarták lerázni a püspököt, a szolidaritási mozgalom azonnal reagált: néhány nap alatt 4000 német állampolgár írt alá az interneten egy szolidaritási nyilatkozatot Dom Cappio ügye mellett. A hatásos akciót a ferencesek bonni missziós központja szervezte.

„Legszívesebben mindig az emberek között lennék”, mondja Cappio. Ha már semmi más nem segít a folyó tönkretételével szemben, akkor Barra püspöke – tudatosan követve Mahatma Gandhi hagyományát – hosszú napokon át böjtöl az emberekért és folyójukért. Ez 2005 szeptemberében történt meg először, majd 2007 végén ismét [ld. „Érted vagyok”, 2008. április, 22. o.].

Thomas Seiterich

Forrás: Publik-Forum, 2009/13

Cappioról ld. még 2008. áprilisi számunk 22. oldalát.